

7641/1

DOC 2528

1949

דברי שר החוץ בפגישה מנהלית המחלקות ביום 25.5.49

ועידת לוזאן

יש סלעי מחלוקת בכל הפרשה הזאת. שאלת הפליטים היא סלע מחלוקת בינינו לבין הערבים. שאלת גורלה של ארץ-ישראל המערבית היא סלע מחלוקת בין הערבים לבין עצמם. ועידת לוזאן יכולה להתפוצץ על אחד משני סלעי המחלוקת הללו. ברור ^{כי} לערבים יותר כדאי שהועידה התפוצצת בענין שהאו"ם מעוניין בו אצאא בענין שהם מחולקים בו ולכן הם מחדדים את הסכסוך בענין הפליטים. הם משיגים בכך יתרון טכסיטי: לחפות על הניגוד ביניהם ע"י הכללת הניגוד ביניהם לבין ישראל בשאלת הפליטים ורובים להשיג בכך את תועלתם. הם אם התפוצצת הענין בשאלה זו נחיה אנו החייבים ואילו הם ירדו זמן.

בינתיים נוצר מצב כזה: נהעוררו כמה נקודות ידועות. הועדה הנייטית נייד מסויים וגם הערבים הגישו חזכיר. משני הניידות הללו נראית המשמעות של ההנהגות אשר עליהן דברתי: (א) שהרכוש והאנשים ניתנים להיות מוחזרים ו-(ב) החזרת הערבים למקומות עבודתם ופרנסתם כדבר מובן מאליו.

נחתי הוראה להגיב מייד על ניידות אלה: באופן פורמלי בעבירם כמובן לממשלתנו על-מנת שהממשלה תענה. כן נחתי הוראה שער לחשובה יש לבדד את הדקע שלדעתנו הוא בלתי מציאותי.

מי שקורא ניידות אלה ואינו יודע מה קרה יכול לקבל רושם שיום אחד קמה האוכלוסיה הערבית והלכה לה, את רכושם משרה לשלסון מסויים המוכן להחזירו בכל עת כבעל פקדון נאמן. אבל המצב הרי אינו כזה. חלק מהרכוש נהרס, נשארו אולי 20% מהפרדסים. אחרים אינם בעל פקדון נאמן כזה ועלינו להגיד זאת בגלוי. אינו יודע מה תהיה התגובה, זו תהיה בודאי פאצה. אבל זה צריך להיות מקור לקרוע את המטרה מעל לעיניים ולהראות את המצב כמות שהוא.

אם תרד סכנת אנגליה הרי אין זה אומר שהשלום עם עבדאללה אינו
קומד בשום חנאים. עוד אינני יודע אם הסרי בשל ואם נזכר להורידו
בהישג יד.

בעיה קשה אשר בה עלינו להגיע לידי בהירות זוהי
סוריה. ברור שאנו, בצורה זו או אחרת, לא נסכים ששעל מלטהו של
א"י יעבור לסוריה, כי זוהי שאלה של שלמות על מקורות המים. היחה
האצה מאד זעים להפגש, אולם פגישה זו לא יבאה לפועל. הוא חשב
שינוי ראש הממשלה או לפחות אנכי, אנו שלהנו אנשים מכוונים, את
שילוח וידין, אבל הוא חשב שאין הם לפי דרגתו הוא ושלח אנשים
שאינם בעלי משקל והפגישה לא נחקיימה כמובן.

בזנתיים נמסר לנו ע"י גנרל דיילי, שאין לנו יסוד שלא
לתת בו אמון, כי זעים מוכן לדבר על קליטה² 3000 פליטים בסוריה.
אם אמת הדבר הרי זה רק לזכותו של זעים, ז"א שהוא מרחיק ראות יותר
מאדריט, מעט יותר ומבין את החוועלת העלולה לצפות לו מזה, את ההבטות
למדינה וכמובן את העובדה שכולם יוכלו להכנות מהטבעות אלו...
בשכילנו זהו דבר עצום, ז"א שהוא מוכן לקלוט פי שלושה מספר הפליטים
הנמצאים כיום בסוריה ובלבנון. עכ"פ אם יש מדינה המוכנה לדבר כזה
הרי זה כבר שובר את החזית. אני סבור שכדאי להפגש עם זעים ביהוד
כדי לבדוק את ענין קליטה הפליטים.

דרך שלישיה שהתחיל בה אליאס היא באמצעות המשלוח
הלבנוניה. הוא מנסה לשכנע קודם כל שהם עצמם מעונינים לשובתם הם
ביישוב הירדניה: לפי לא יודיעו שום דבר במצב הקיים ואינם עלולים
להפסיד כלל אם יבואו לידי הסכם שלום. הם יכולים מבחינה זו למלא
הפקיד חשוב לגבי המדינות האחרות. אליאס ישוב עם אנשיהם בלוזאן
ובמאריט, עם כל אחד לחוד ועם כולם יחד. הוא חטביר להם שנקודה
המובא לא תחיה החלטת הכ"ס בנובמבר; לא תביעה הפליטים לחזור; לא
קביעה עמומה הם מראש, כי אם עובדה המצב הקיים. הגבולות: לגבי הלבנון -
בגבול הקודם; לגבי סוריה - בגבול הקודם; ענה"י - בגבול הקודם;
מאריט - קוד לא נקבע. (?) הפליטים: החישובות של כל פליט ככל מקום
שהוא היא החישובות מחדש, ז"א שאנו חייבים לשאם בהחישובות מחדש
(resettlement) זו כמו כל יתר המדינות הערביות, ז"א במדינה
נוספת למדינות הערביות. לגבי עזה הפרינציפ הוא של טריטוריאליות
מיוחדת - מי שיודע את השטח יידע גם את האנשים.
המשלוח הלבנוניה רוצה עכשיו לדבר עם המשלוח האחרות.

אסכט. השאלה שעומדת להכרעה היא קביעה עפדתנו: אם
נקיטה יזמה - הרי דרכו של אליאט היא דרך.
יכולה לעמוד שאלה הפורה מאד לגבי הכרעה בשאלה
עבר הירדן, אבל זה אריך להיות הדבר האחרון. קודם כל יש לגמוד
עם האחרים.

=====